Bilişim tam da “kadın işi”; “teknoloji erkek işi” söylemi,

çağdışı bir önyargı

Merlin Bilgisayar Genel Müdürü Elmas, teknolojiye erişim olanaklarının kısıtlı olduğuna dikkati çekerek, “Eğitimsiz ve daha çok ev işleriyle uğraşan kadınların bilişim teknolojileri ile tanıştırılması önemli mi? Evet son derece önemli” dedi.

Türkiye’nin ilk bilgisayar mühendislerinden biri, Merlin Bilgisayar Hizmetleri San. ve Tic. A.Ş.’nin Kurucusu ve Genel Müdürü Melek Bar Elmas ile kısa bir söyleşi yaptık. Elmas, bir kadın olarak bilişimin tam da bir “kadın işi” olduğunu vurguladı. “Teknoloji erkek işi” söyleminin de tamamen çağdışı bir önyargı olduğuna işaret eden Elmas, “Eğer aklıselim bir biçimde durup düşünürseniz kadınların erkeklerden daha çok teknoloji kullandığını rahatlıkla görebilirsiniz” ifadesini kullandı.

Elmas, okullarda eli yüzü düzgün bir teknoloji eğitimi yapılmadığını vurgulayarak, herkesin bu tür eğitimler alması gerektiğini düşündüğünü dile getirdi. Teknoloji eğitimindeki açığı belediyelerin ve sivil toplum örgütlerinin kapatmaya çalıştığına değinen Elmas, “Ben de yürekten destekliyorum. Bana göre Türkiye’de eğitimin sil baştan gözden geçirilmesi gerek. Sürelerle ya da sınav yöntemleriyle oynamak gerçek sorunu çözmekten çok kolaycılık ve oy toplama kaygısı gibi duruyor” diye konuştu.

Elmas, kadınların, en azından çocuklarını yetiştirirken ya da hastane randevusu almak, fatura ödemek gibi günlük işlerini yapabilmeleri için bilişim teknolojilerini kullanmalarının çok önemli olduğunu belirtti. Bununla birlikte eğitim içeriklerinin bu ihtiyacı karşılamaktan çok uzak olduğunu anlatan Elmas, “Eğitime soyunan kişilerin masa başında değil, sahaya inerek eğitim içeriği oluşturmaları gerekiyor” dedi.

Elmas sözlerini şöyle sürdürdü:

“Bilgi okur-yazarlığı ve bilişim teknolojileri; ana sınıfında başlayan temel eğitim sürecinin bir parçası olmalı ve aynı el yıkama, temizlik, beslenme, spor gibi ele alınmalı. Bunun dışında her yapılanmanın temel sorunu çözmekten bizi uzaklaştıracağını düşünüyorum. Bu sorunu çözmede sivil toplum örgütlerinin desteğini sağlama için devletin özel fonlar yaratması yeterli ve akılcı bir çözüm yoludur. Bu noktada Türkiye Bilişim Derneği’nin (TBD) önemli bir rol üstlenmesi gerektiği kanısındayım.”

-Kadın ve bilişim yan yana geldiğinde sizde nasıl bir çağrışım yapıyor. Derler ya “Teknoloji erkek işi” diye. Kadınlar bilişimde neleri başarırlar? Hangi işlerin üstesinden gelirler?

-Öncelikle Türkiye’nin ilk bilgisayar mühendislerinden biri ve kadın olarak tam “bizlik iş” diye bakıyorum J “Teknoloji erkek işi’” söyleminin de tamamen çağdışı bir önyargı olduğunu düşünüyorum. Eğer aklıselim bir biçimde durup düşünürseniz kadınların erkeklerden daha çok teknoloji kullandığını rahatlıkla görebilirsiniz. Evimizde bulunan teknolojik aletlerin pek çoğu (ütü, çamaşır makinesi, çırpıcı, ekmek kızartma makinesi vs. vs.) çoğunlukla kadınlar tarafından kullanılıyor ve kadınlar için üretiliyor. En cahilinden en okumuşuna kadar kadınların bu aletleri kullanırken sorun yaşadıklarını pek görmedim. O halde kadınlar kolaylıkla bilgisayar kullanıcısı olabilirler ve zaten öyleler de! Bu konuda en kolay anlaşılır ve güzel örnek bankalardır. Çalışanlarının büyük çoğunluğu kadın olan bankalarda son derece karmaşık teknolojiler kullanılıyor.

Cinsiyetin bir sektörde başarı için belirleyici faktör olduğuna inanmıyorum. Ta ki anne sütü, rafta satılan paketli ürün haline gelene kadar. Tabii ki sperm bankalarını da bu kapsama almalıyız. Bunların dışında herkes her alanda başarılı olabilir; yeter ki yeterli bilgi, beceri, deneyim ve isteğe sahip olsun.

Bununla birlikte cinsiyetlerin bazı özelliklerinin başarıya katkısından bahsedebiliriz. Anlatacaklarımı 1982 yılından bu yana devam eden iş yaşamımda pek çok kez gördüm ve deneyimledim. Tabii ki istisnalar kaideyi bozmaz.

Burada konumuz KADIN olduğu için sadece bunlara değinmek istiyorum:

Kadınlar ayrıntılara daha duyarlı: Bu nedenle kadınlar görsel ya da teknik tasarım, test, sistem analizi, kodlama gibi ayrıntıların önem kazandığı alanlarda daha başarılı oluyor.

Kadınlar estetiğe ve güzelliğe daha duyarlı: Bu nedenle estetik bakış gerektiren ambalaj ve ekran tasarımı gibi görsel alanlarda daha başarılı oluyor.

Kadınlar insan ilişkilerine daha çok önem veriyor: Bu nedenle müşteri ilişkileri, pazarlama gibi insan ilişkilerinin önemli olduğu alanlarda daha başarılı oluyor. Facebook'ta neden bu kadar çok kadın var sorusunun cevabı da burada yatmıyor mu?

Kadınlar kolay sahipleniyor ve kalıcı değer üretmeyi önemsiyor: Hormonları çocuk büyütmeye yönlendirdiği için kadınlar kalıcılık konusunda daha duyarlı ve uzun soluklu işleri daha rahat kucaklıyor. Bu nedenle ürünleri, şirketleri çocukları gibi görüyor ve sahipleniyor. Kadınlar süreklilik konusunda daha dikkatli ve daha sadık. Bu da uzun soluklu proje yönetiminde kadınları öne çıkarıyor. Sivil toplum çalışmalarında neden kadınlar daha çok sorusunun cevabı da bence burada yatıyor.

-Bazı kurum ve şirketler kadınlara ücretsiz bilgisayar kursu verilmesini sağlıyorlar ya da bu tür sosyal sorumluluk projelerinde yer alıyorlar. Sizin buna ilişkin görüşünüz ve düşünceniz nedir? Kadınlara bu ortamlarda neler kazandırılabilir?

-Aslında okullarda eli yüzü düzgün bir teknoloji eğitimi yapılmadığı için, ben herkesin bu tür eğitimler alması gerektiğini düşünüyorum. Bu açığı da maalesef belediyeler ve sivil toplum örgütleri kapatmaya çalışıyor. Ben de yürekten destekliyorum. Bana göre Türkiye'de eğitimin sil baştan gözden geçirilmesi gerek. Sürelerle ya da sınav yöntemleriyle oynamak gerçek sorunu çözmekten çok kolaycılık ve oy toplama kaygısı gibi duruyor.

Hal bu iken bu sorunun kadın özelinde sorulması bana daha çok şunu düşündürdü: Teknolojiye erişim olanakları kısıtlı, eğitimsiz ve daha çok ev işleriyle uğraşan kadınların bilişim teknolojileri ile tanıştırılması önemli mi? Evet son derece önemli. En azından çocuklarını yetiştirirken ya da hastane randevusu almak, fatura ödemek gibi günlük işlerini yapabilmeleri için bilişim teknolojilerini kullanabilmeleri çok önemli. Bununla birlikte benim gördüğüm eğitim içerikleri bu ihtiyacı karşılamaktan çok uzak. Eğitime soyunan kişilerin masa başında değil, sahaya inerek eğitim içeriği oluşturmaları gerekiyor.

Daha bilgisayarda arama yapmayı bilmeyen (basitçe Google'ı kullanmayı bilmeyen) kişilere programlama kursu açmayı trajikomik buluyorum. Bu nedenle çoğu kurs zaman ve kaynak kaybettiren anlamsız çabalar olmaktan öteye gidemiyor.

-Sivil toplum kuruluşları ve şirketlerin yanı sıra bilgisayar ya da teknoloji okur-yazarlığının geliştirilmesi için devlet desteği ile bu konuda bir seferberlik başlatılabilir mi? Bu noktada halk eğitim merkezleri nasıl değerlendirilebilir? Ya da başka neler yapılabilir?

-Biraz önce de bahsettiğim gibi, bunun ek bir çalışma olmasını saçma buluyorum. Bilgi okur-yazarlığı ve bilişim teknolojileri; ana sınıfında başlayan temel eğitim sürecinin bir parçası olmalı ve aynı el yıkama, temizlik, beslenme, spor gibi ele alınmalı. Bunun dışında her yapılanmanın temel sorunu çözmekten bizi uzaklaştıracağını düşünüyorum.

Yetişkin eğitimi konusunu ise geçici bir sorun olarak görüyorum ve yaklaşık 15-20 yıl sonra böyle bir sorunumuzun kalmayacağını biliyorum. Bizler iş hayatına bilgisayarla başlamış kişiler olarak 10 yıl sonra yaş haddinden emekli olacağız. Sonraki kuşaklar da zaten bilgisayar teknolojisiyle büyüdü. Bu geçici sorunu da sivil toplum örgütlerinin çözmesini sağlamak için devletin özel fonlar yaratması yeterli ve akılcı bir çözüm yoludur. Bu noktada TBD'nin önemli bir rol üstlenmesi gerektiği kanısındayım.

-Bilişim sektöründe kadın çalışan oranı, iş hayatında genele oranla yüksek olsa da, bir araştırmaya göre yüzde 32,7 kadın ve yüzde 64,4 erkek istihdam oranlarıyla aradaki fark ortaya çıkıyor. Geleceğin mesleği olan bilişim alanında kadınları eğiterek, işgücü piyasasına katmak ne kadar olası gözüküyor?

-Birileri tüm enerjisini bu konuya harcarsa olur, hatta çok da iyi olur.

Ama önce kadını çalışmaya ikna etmemiz gerek. Bir diğer istatistik de kadınların son 10 yılda evde oturma isteğinin 2 kat arttığını söylüyor. 10 yıl önce kadınların yaklaşık yüzde 30'u "Çalışmayıp çocuklarımı büyüteceğim" derken bu oran şimdilerde yüzde 60'ı geçti.

Öte yandan çalışmaya teşvik edilen kadının, kültürel ve günlük sorumluluklarının yükü de azaltılmalı. Çocuğu için eli yüzü düzgün kreş bulamayan, çocuğu ya da yaşlısı hasta olunca işinden izin almakta güçlük çeken kadını, çalışmaya teşvik etmek de ne kadar adil diye sormadan edemiyorum.

Bana göre önce günümüzde iş yaşamının, aile yaşamını ya da çocuk sahibi olmayı ne kadar desteklediğini düşünsek daha iyi olur. Gelişen ülkelerde doğum oranının düşmesi ve boşanmanın artması rastgele bir sonuç değil. Bu bilinçli bir devlet politikası ise buna söyleyecek bir şey yok tabii ki!

-Kendinizden kısaca söz eder misiniz? Başarılı olduğunuz projeler neler? Hangi işleri sonuçlandırdınız?

-Bu soru hoş oldu Sektörün ilklerinden olduğum için o kadar çok çalıştım, o kadar çok şey yaptım ki hangisinden söz edeyim bilemedim.

Yaptığım şeyleri severek ve isteyerek yaptım. Ben "BAŞARI"yı, "mevcut olanaklar içinde elinizden gelenin en iyisini yapmak, yaptıklarınızdan mutlu olmak, yaptıklarınızın başkalarına da yarar sağlamasını önemsemek, süreçte öğrendiklerinizi paylaşarak kalıcı hale getirmeniz ve yatağa iç huzuruyla girebilmeniz" diye tanımlıyorum. Bu açıdan bakınca yaptığım pek çok şeyi başarılı buluyorum. Aldığım ödüller de bunun toplumsal kanıtıdır diyorum. Doğal olarak birkaç başarısızlığım da var. Gündemimde olanlar üzerinde halen çalışıyorum.

Özgeçmişime http://www.mikadoconsulting.com/ekip/3/melek-bar-elmas linkinden ya da https://www.linkedin.com/profile/view?id=185787454&trk=nav_responsive_tab_profile_pic buradan ulaşabilirsiniz.

-Eklemek istediğiniz başka konu ya da görüşleriniz var mı?

-Öncelikle bana bu olanağı verdiğiniz için çok teşekkür ederim. TBD benim üye olduğum ilk dernek olduğu için kalbimdeki ve beynimdeki yeri farklıdır. Bu nedenle hem beklentim hem de desteğim her zaman fazla oldu. Ne zaman ihtiyacınız olursa, yaşadığım sürece destekçiniz olduğumu bilmenizi isterim.